Sayın Kemal Sülker

İSTANBUL KASIM 1958

GAZETECİLER SENDİKASI

YIL: I SAYI: 5 BÜLTENİ

İSTANBUL GAZETECİLER SENDIKASI TARAFINDAN NEŞREDİLİR AYLIK MESLEKÎ BÜLTEN

SAHİBİ: İSTANBUL GAZETECİLER SENDİKASI ADINA C. REFİK DELİBAŞ, YAZI İŞLERİ Md. A. İPEKÇİ

İst. Gazeteciler Sendikası İdare Heyeti, Basın-Yayın Turizm Vekili Server Somuncuoğlu ile görüşürken.

BASIN-YAYIN VEKİLİNE DERTLERİMİZİ BİLDİRDİK

Sendikamız İdare Heyeti 29 Kasım 1958 Cumartesi günü saat 11.30 da İstanbul Radyoevi'nde Basın-Yayın ve Turizm Vekili Server Somuncuoğlu ile görüşmüştür.

İdare heyeti başkanı Abdi İpekçi, vekil'e sendikamızın durumu hakkında izahat verdikten sonra, çalışan gazetecilerin dert ve dileklerini anlatmıştır.

Vekil'e verilen bu izahatta, sendikanın maddî ve manevî yönlerden kuvvetlenmesi gerektiği, bugünkü durumuyla ise Sendikanın arzuladığı bazı teşebbüs ve hareketleri yapmakta güçlük çektiği, mevcut kanunlardaki bazı noktaların çalışan gazetecilerin aleyhine işlediği, bu husustaların değiştirilmesi lâzım geldiği, basının kuvvetlenmesi için herşeyden önce 300 den fazla çalışan gazeteciyi sinesinde toplayan Sendikanın kuvvetlenmesi icabettiği hususları da yer almıştır.

Basın-Yayın ve Turizm Vekili Server Somuncuoğlu, bu izahatı dikkatle dinliyerek notlar almış ve gereken ilgiyi göstereceğini, çalışan gazetecilerin dertleriyle meşgul olacağını ifade etmiştir.

Sendika İdare Heyeti, mevzuatta istediği bazı değişiklikler hakkında hazırladığı raporu da bir dosya halinde, Basın-Yayın ve Turizm Vekili'ne sunacaktır.

ASGARÎ ÜCRET KOMİSYONU ÇALIŞMALARINI BİTİRDİ

Gazete Sahipleri Sendikası, asgarî ücret konusunda herhangi bir değişikliğe taraftar olmadığını bildirdi. nihaî kararı Çalışma Vekâleti verecek

Asgarî Ücret Komisyonu Resmî Müzakere Zaptı

5953 sayılı kanunun bazı maddelerini değiştiren 6253 sayılı kanunun 2 nci maddesine tevfikan Çalışma Vekâletinin emirleri gereğince o mezkûr kanuna tâbi İstanbul Vilâyeti hudutları dahilinde intişar eden gazetelerde çalışan muhabir; foto muhabiri ve musahhihlerin asgarî ücretlerini tesbit etmek üzere kurulmuş olan komisyon, Bölge Çalışma Müdürü Sabih Türsenin başkanlığında İktisat ve Ticaret Vekâleti temsilcisi; Mıntıka İktisat ve Ticaret Müdürü Muhsin Baç; Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü temsilcisi Memduh Tezel; işveren temsilcisi Neşit Uluğ; Gazeteciler temsilcisi İlhan Bardakçı toplandılar.

İşveren temsilcisi Neşit Uluğ, Gazete Sahipleri Sendikası İdare Heyeti ile yaptığı görüşmede Türkiyede yüksek tahsilini ikmal etmiş kimseler devlet hizmetine ilk girişlerinde 175 lira ücret aldıklarını göz önünde bulundurursak, gazeteye yeni intisap etmiş olan muharrir; muhabir, foto muhabiri ve musahhihlere halen ödenmekte olan 340, 300 ve 250 liralık asgarî ücretlerle aynen yürürlükte kalması teklifinde bulundu.

Gazeteciler temsilcisi İlhan Bardakçı bugünkü hayat pahalılığı karşısında gazetelerde çalışan muhabir; foto muhabiri ve musahhihler arasında bir tefrik yapılmaksızın 600 lira asgarî ücret tesbit edilmesinin gazeteciler için lüzumlu olduğunu beyan etti.

Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü temsilcisi Memduh Tezel muhabirlere 450.—, foto muhabirlerine 400.—, musahhihler için de 350.— lira asgarî ücret tesbit edilmesi teklifinde bulundu.

Umumi müzakereler sırasında ileri sürülen muhtelif fikir ve tekliflerden sonra gizli olarak reylerin verilmesine geçildi. Gizli reylerin tasnifi neticesinde Komisyon Başkanı ile diğer iki üyenin muhabirlere 450.—, foto muhabirlerine 400.—, musahhihlere de 350.— lira bürt bir üyenin eski meri ücret hadlerinin aynen muhafazası, diğer bir üyenin de muhabir, foto muhabiri ve musahhihlere bilâistisna 600.— lira asgarî ücret ödenmesi lehinde rey kullandıkları görüldü.

NETİCE VE KARAR:

İstanbul Vilâyeti hudutları dahilinde intişar eden mezkûr kanuna tâbi gazetelerde çalışan 5953 sayılı kanunun 1 nci maddesinde gösterilen başka bir gazetecilik işi olmadığı takdirde muhabirlere 450.—; foto muhabirlerine 400.—; musahhihlere de 350.— lira brüt asgarî ücret ödenmesine ekseriyetle karar verildi. 19/11/1957...

ASGARÎ ücret komisyonu çalışmalarını sona erdirmiştir.

Dört celse halinde toplanmış olan komisyona sendikamızı temsilen Yönetim Kurulu'ndan İlhan Bardakçı katılmıştır. Çalışma Müdürünün başkanlığı altında cereyan eden toplantılarda Ticaret ve Sanayi Odası ile Basın Yayın ve Turizm idaresi, Memduh Tezel tarafından temsil edilmiş, Gazete Sahipleri Sendikası adına ise Resmi İlânlar Şirketi Umum Müdürü Naşit Hakkı Ulug hazır bulunmuştur.

Bilindiği gibi asgarî ücret yalnız musahhihler, foto muhabirleri ve muhabirler hakkında tatbik edilmektedir.

İlk celselerde haklarında asgarî ücret tesbit edilecek olan gazetecilerin maişetlerini münhasıran bu vadide kazanmaları hususunda müşterek bir cereyan belirmiştir. Sendikamız esasen mevcut mevzuatın bu yolda olduğunu söylemiş, hattâ ikinci bir meslek tutanların gazetecilik haklarının ve sarı basın kartlarının ellerinden alınmakta olduğunu ifade ederek bu görüşe katılmıştır.

Müteakip oturumlarda asgarî ücretin miktarı üzerinde münakaşalar cereyan etmiştir.

Halen mevcut ücret talimatnamesine göre musahhih arkadaşlarımızın asgarî ücretleri 250, foto muhabirlerin 300 ve muhabirlerin ise 450 olarak tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Komisyonun çalışmalarında sendikamızın noktai nazarı şu şekilde yönelmiştir:

1. Musahhih, foto muhabir ve muhabirlerin asgarî ücretlerini muhte-

lif şekillerde derecelendirmekte fayda yoktur.

Filhakika tesbit edilmesi istenen husus asgarî ücrettir. Asgarî ücret ise talimatnamenin ve kanunun gerek lâfzına, gerek ruhuna göre şudur: «Hakkında asgarî ücret tesbit edilecek olan kimsenin asgarî yani en aşağı hayat şartlarında yaşayabilmesinin tesbiti.»

Her üç kategori arkadaşımız gazeteci olduklarına ve bunların en aşağı hayat seviyelerinin tesbit edilmesi arzu edildiğine göre en aşağı seviyede bir derecelendirme mânasızdır. Musahhihler, foto muhabirleri ve muhabirler için tek bir asgarî ücret tesbit edilmelidir.

2. Bu ücret ne olmalı veya ücretin tesbitinde ve teşekkülünde ne gibi unsurlar nazarı itibara alınmalıdır?

Komisyonun diğer âzalarına izah edilmiştir ki, gazetecinin yaşayışı herhangi bir memurun yaşayışına benzememektedir.

Gazeteci sabah çalıştığı takdirde bir takım yıpranma payına maruz bulunmaktadır. Gece çalışan arkadaşlarımızın da bu hususta rüçhan hakları olmak lâzım gelmektedir.

Komisyona gazetecinin nasıl bir yorucu ve yıkıcı meslek içinde çabaladığı anlatılmış ve bu mevzuda İtalya, Danimarkada ve Fransada meri bulunan mevzuat ve doktrinler tebliğ olunmuştur.

3. Gazete sahipleri sendikasının gazetecileri gazetelere göre sınıflandırma teklifi, sendikamız tarafından reddedilmiştir. Anayasa ve diğer kanunlar karşısında müsavi haklara sahip gazete sahiplerinin kendi gazetelerinde çalışan arkadaşları nasıl olup da sınıflandırmak istedikleri anlaşılmamıştır.

4. Diğer taraftan komisyona 1956 senesi ile 1958 senesinin ilk üç aylık ortalamaları gösterilmiştir. Giyimde, kundura fiyatlarının da, sebze ve diğer gıda maddelerinde vukua gelmiş olan ve gelmekte bulunan fiyat yükselişleri karşısında bilhassa gazetecinin yaşamak imkânlarının yok olduğu ifade edilmiştir.

5. Bütün bu şartlar ve diğer hususlar muvacehesinde gazetecinin asgarî ücretinin brüt 600 lira olmasında lüzum bulunduğu komisyona anlatılmıştır.

Yine anlatılmıştır ki, halen birçok müesseseler esasen bu üç kategori mensubu arkadaşlara 600 liranın çok üzerinde bir ücret ödemektedirler.

O halde talebimiz şahsi teminat altında bulunan ve hattâ bazı müesseselerde mukaveleye bağlanmış olan hakların kanunî teminat altına alınmış olmasından esasen öteye geçmemektedir.

Son toplantıda gazete sahipleri sendikasını temsil etmekte bulunan Naşid Hakkı Ulug şu mütalâayı ileri sürerek her türlü teklifin müzakere imkânını reddetmiştir:

«— Gazete sahipleri asgarî ücrette herhangi bir değişiklik yapılmasına muhaliftirler. Bir Üniversite mezunu, bir Mülkiye mezunu 175 lira aylıkla işe başlarken gazeteciye 600 lira asgari ücret verilmesi yersiz ve lüzumsuzdur.

Çalışma Müdürü ile diğer mümessiller bir aracılık teklifinde bulunmuşlardır.

Bu teklif musahhih arkadaşlarımıza 350, foto muhabirlere 400 ve muhabirlere 450 lira asgarî ücret verilmesini derpiş etmekte idi.

Gazete sahipleri herhangi bir müzakere imkânını kapamış oldukları için, sendikamız da bu hususta yeni teklif karşısında müstenkif kalmıştır.

Yalnız o celsede anlatılmıştır ki, gazetecinin daha hâlâ bir entertipten, bir rotatiften veya bir bobin kâğıdından sonra mülâhaza edilmesinin neticesi olan bu red, camiamızda hüzün yaratmaktan geri kalmayacaktır.

Halen komisyon raporları Çalışma Vekâletine gönderilmiş bulunmaktadır. Kararı Çalışma Vekâleti verecektir.

Çalışma Vekâletinin alacağı karara itiraz hakkımız mevcut bulunmaktadır. Bir idari tasarruf olduğu için alınan her karara Danıştayda itiraz hakkımız bakidir.

Pakistan'da Basının Durumu inceleniyor

PAKİSTAN Hükûmeti 1954 de tesis edilen Basın Komisyonunu, memlekette basının bugünkü durumunu incelemekle vazifelendirmiştir.

Beş kişilik komisyon ilk toplantısını geçen Eylûl'ün sonunda Karaçide aktetmiştir. Toplantıda bir sekreterliğin kurulması kararlaştırılmıştır. Sekreterlik bütün gazetecilere birer sirküler göndermekte ve bir çok hususlarda onların fikirlerini sormaktadır.

Komisyonun halen tahkik etmekte olduğu hususlar şunlardır:

1) Pakistan'da cari basın kanunlarını, diğer demokratik memleketlerdeki basın kanunlarının ışığında tetkik etmek ve bu kanunlar için gereken tâdil tekliflerinde bulunmak.

2) Gazete ve mecmuaların kontrolü, idaresi ve malî durumları hakkında tetkiklerde ve tavsiyelerde bulunmak.

3) Gazete şebekelerinin çalışma tarzını incelemek ve bunların tarafsız bir şekilde haber bildirme fonksiyonuna nasıl tesir ettiğini araştırmak; aynı zamanda ilân tevzii ve diğer dış tepkilerin millî basın üzerindeki tesirlerini tetkik etmek.

4) Haber Ajanslarının teşkilâtı ve çalışması mevzuunu incelemek ve haberlerin çabuk, doğru ve objektif şekilde bildirilmesi için alınması gereken tedbirleri tavsiye etmek.

5) Gazetecilerin çalışma şartları ve maaşları hakkında tetkik ve tavsiyelerde bulunmak.

6) Gazetecilerin meslekî bakımdan yüksek bir seviyeye ulaşmalarını temin için tavsiyelerde bulunmak.

7) Her sınıf gazete arasında gazete kâğıdının tevzii mevzuunu gözden geçirmek ve memlekette kâğıt istihsali imkânlarını araştırmak.

8) Hükûmet ile basın arasındaki rabıtaları tetkik etmek ve bu mevzuda bir rapor hazırlamak.

9) Muhtelif basın teşekküllerinin çalışma şartlarını tetkik etmek ve tavsiyelerde bulunmak.

10) Pakistanda halihazırdaki matbaacılığın durumunu incelemek ve matbaacılık seviyesinin yükseltilmesi imkânlarını araştırmak.

Basın Komisyonu, raporunu 1959 Martının ilk haftasına kadar hükûmete raporunu sunmuş bulunacaktır.

GAZETELERDEN HABERLER

İstanbul Ekspres İşvereni Çalışanları Ortak Yaptı

Mithat Perin'in bu örnek hareketi ile, gazetede çalışanlar 10 binden sonraki her sayının satışı üzerinde hak sahibi olacak

15 Kasım 1958 tarihinde basınımızda şimdiye kadar eşine rastlanmayan bir hâdise cereyan etti. Bir gazete sahibi, kendisi ile kader ve işbirliği etmiş olan gazetecileri ve idare personelini, gazetesinin kârına ortak etti.

Bu gazete İstanbul Ekspres ve gazete sahibi Mithat Perin'di.

Mithat Perin her şeyden evvel gazeteciliği kendisine hayatı boyunca meslek olarak seçmiş ve genç yaşında gazete sahibi ve patronu olmasına ve nihayet 1957 seçimlerinde mebus seçilmesine rağmen gazetecilik'ten ve gazetecilerden hiç bir zaman, hiç bir şekilde ayrılmamış kimse idi.

Mitkat Perin bir gazetenin mutlak ve münakaşasız bir şekilde gazeteciler tarafından satılma imkânını kazanabileceğini çok iyi biliyordu. Bir gazetede çalışanlar o gazeteyi ne derece benimserlerse randımanları ve gazetelerine faydaları o nisbette çok olmaktaydı.

Mithat Perin tarafından hazırlanmış ve gazetede çalışanlara takdim edilmiş olan mukaveleye göre İstanbul Ekspreste çalışanlar, gazetenin 10 binden sonraki her nüshası üzerinde hak sahibi bulunmaktadırlar. Başka bir ifade ile, gazetenin 10 binden sonraki net satışında beher gazetenin 1 kuruşu çalışanlar arasında taksim edilecektir.

Yine mukavelenin hükümlerine göre, gazetede çalışanlar, gazetenin satışını ve hesaplarını kontrol etmek hakkına da malik bulunmaktadırlar. Aralarında seçecekleri üç kişi bu hesapları gözden geçirecekler ve arkadaşlar arasında tevzii hususunda alacakları kararı çalışanlara teklif edeceklerdir.

Mithat Perin'in, arkadaşların kendi aralarında teşkilâtlanmaları çin konmuş bulunduğu müddet 15 gündür.

Halen İstanbul Ekspreste çalışan arkadaşlarımız 15 Kasım 1958 tarihinden itibaren gazetenin satışına ortak bulunmaktadırlar.

Türkiyede ilk defa tatbik edilmekte olan bu usulün diğer gazetelerimize de örnek olmasını ve çalışanlara bu kadar mükemmel bir hakkın teslimi için teşebbüste bulunmalarını temenni ederiz.

Hıfzı Topuz Paris'e Gitti

Sendika İdare heyeti başkanı Hıfzı Topuz, Paris'teki Unesco Enformasyon servisinde uzman basın asistanlığına tayin edilmiş ve yeni vazifesine başlamak üzere 20 Kasım Perşembe sabahı uçakla Paris'e hareket etmiştir.

Arkadaşımız, önümüzdeki günlerde Strasbourg Üniversitesi Hukuk Fakültesinde, «Türk Basınında Dış Haberler» konulu bir doktora tezi de verecektir.

Topuz, Türk basını ile ilgili olarak hazırladığı bir muhtırayı da, Strasbourg'daki Milletlerarası Yüksek Gazetecilik Öğretim Merkezine takdim edecektir.

Unesco ile imzaladığı mukavele gereğince iki sene Paris'de kalacak olan Hıfzı Topuz'a, yeni vazifesinde başarılar dileriz.

Yeni Sabah

- Kâzım Üzen ile eşi Yıldız Üzen'in bir kız çocukları dünyaya gelmiştir. Itır adı verilen yavruya uzun ömür diler, ana ve babayı tebrik ederiz.
- Necati Bilgiç, Perihan Ekim ile evlenmiştir.
- Turgut Saver Bıçakçıoğlu, Neclâ Yurdusev ile evlenmiştir. Fakat bir müddet sonra arkadaşımızın işine âni olarak son verilmiştir. Müessese ile işçi arkadaşımız arasındaki durum, sendika avukatı tarafından ele alınmış bulunmaktadır.

VATAN

- İstihbarat şefi Kemal Aydar, Sevim Tezemen ile evlenmiştir.

Cumhuriyet

- İstanbul Ekspres gazetesinden ayrılan Neclâ Tümay Cumhuriyet gazetesi istihbarat kadrosunda çalışmağa başlamıştır.

Yeni İSTANBUL

- Gazetenin yazı işleri kadrosunda çalışan arkadaşımız Ziyaettin Atatüre ile eşi Suna Atatüre'nin bir erkek çocukları dünyaya gelmiştir.

SENDİKADAN HABERLER

SENDİKA idare heyetimizin kendi arasında teşekkül ettirdiği muhtelif komisyonlar, son ay zarfında da devamlı olarak çalışmış ve komisyonlara yardımcı olarak çağırılan arkadaşların da gayretleri ile faydalı sonuçlar elde edilmiştir.

ASGARÎ ÜCRET KOMİSYONU

Fikir işçilerinin asgarî ücretlerini yeniden tesbit için Bölge Çalışma Müdürlüğünde taraflar temsilcilerinin iştiraki ile yapılan toplantılar sona ermiş ve geniş tafsilâtını bültenimizin diğer sütunlarında aksettirdiğimiz müzakereler sonunda aşağıdaki neticeye varılmıştır:

Şimdiye kadar brüt 340 lira olarak yürürlükte bulunan muhabir, asgarî ücretleri bürt 450 liraya, bürt 300 lira olan foto muhabirlerine ait asgarî ücret 400 liraya ve bürt 250 olan musahhihlere ait asgerî ücret de 350 liraya çıkarılmıştır. Varılan sonuç Çalışma Bakanlığına bildirilmiş olup, Bakanlığın alacağı karar beklenmektedir. Sadece, sendikamız, mesleğin her üç kolu için tefrik gözetilmeksizin 600 liralık asgarî ücret talebinde bulunduğundan alınacak olan karara bir ay içinde itiraz hakkımız da bulunmaktadır.

KURS VE KONFERANS KOMİSYONU

Kurs ve konferans komisyonu hazırlıklarını tamamlıyarak ilk konferansı tertiplemiş ve Hıfzı Topuz tarafından 19 Kasım 1958 Çarşamba günü saat 14 de verilen bu konferansta «Türk Basınında Dış Haberler» konusu ele alınarak incelenmiştir.

Türkiye'de basının teessüsünden bu yana dış haberlerin gazetelere aksediş şeklini rakam ve misallerle izah eden Hıfzı Topuz, İkinci Dünya Harbi sırasında resmî makamlarca bazı haberlerin girmemesi bahsinde gazete yazı işleri müdürlerine verilen gizli emirlerden bir kısmını da açıklamıştır. Hıfzı Topuz, Irakta cereyan eden son siyasî hâdiselerin gazetelerimizde nasıl ve ne nisbette yer aldığını da keza rakamlara dayanarak izah etmiş ve neticede, basınımızda dış haberlerin lâyıkiyle işlenmediğini belirtmiştir.

Bu eksikliğin çeşitli sebeplerini de izah eden H. Topuz'un konferansı, üye arkadaşlarımız tarafından alâkayla takip edilmiştir.

27 Kasım 1958 Perşembe günü Adil Aşçıoğlu tarafından «Kollektif İş Akdi» konusunda verilmesi gereken ikinci konferans ise, aynı tarih ve saatte önemli bir futbol maçının tesadüf etmesi yüzünden geri bırakılmıştır.

KÜTÜPHANE VE YAYIN KOMİSYONU

Kurulacak kütüphanemizde mesleğimizle ilgili dünya neşriyatını bulundurmak gayesiyle basın ataşelikleri ri ile temasa geçilmiştir. Amerikan, İngiliz, Fransız, Yugoslav ve İsrail basın ataşelikleri kendi memleketlerindeki basınla ilgili neşriyatı yakında Sendikamıza temin edeceklerdir.

ÜYELİK DURUMLARINI TETKİK VE TESBİT KOMİSYONU

Komisyon üç hafta kadar devam eden incelemelerinden sonra üyelik durumları münakaşaya yol açabilecek olanlar hakkındaki katî listeyi hazırlıyarak, İdare Heyetine sunmuştur. İlk toplantıda, çalıştıkları gazetelerde aynı zamanda cüz'î miktarda sermayedar da bulunan arkadaşların durumları müzakere edilerek karara varılmıştır. Alınan prensip kararı gereğince çalıştıkları gazetecilik ve matbaacılık Şirketlerinde aynı zamanda sermayedar olarak bulunan arkadaşların, «sendika üyesi» vasıflarını kaybatmemeleri için aşağıdaki şartları haiz bulunmaları gerekmektedir.

1 - Sendika üyesi gazeteci, ortak bulunduğu işyerinde, bir ücret karşılığında fiilen çalışır olacaktır,

2 - Şahış şirketinde değil, ancak seramye şirketinde ortak olacaktır.

3 - Şirketteki ortaklık hissesi ana sermayenin yüzde beşini geçmiyecektir,

4 - Ortak bulunduğu şirkette İdare Heyeti Üyesi sıfatını almıyacaktır.

İdare Heyeti, bu prensip kararını aldıktan sonra listedeki isimler üzerinde müzakerelerine devam etmiş ve bu arada uzun zamandan beri dış ülkelerde bulunarak, meslekle ilgisini kesmiş olan Necdet Berkant'ın üyelelik durumuna son verilmesi uygun görülmüştür.

Heyetin, liste üzerindeki müzakerelerine devam edilmektedir.

ANKET VE ISTATİSTİK KOMİSYONU

Üyeler arasında geniş bir anket ve istatistik tesbiti işini hedef tutan komisyon, ilk olarak suallerin tanzimi mevzuunu ele almış ve dış ülkelerde bu konudaki çalışmalardan faydalanmayı kararlaştırmıştır. Avrupa ve Amerika basın sendikalarının bu yolda önceden tanzim ettikleri sualler elde olunacak ve gerekli şartlara göre tâdil edildikten sonra anket ve istatistik tesbiti işine girişilecektir.

İST. GÜNLÜK GAZETE TEKNİSYENLERİ İLE TEMASLAR

Bu mevzu ile görevlendirilen komisyon, adı geçen dost ve kardeş sendika ile bir yıldanberi süregelen temaslarını devam ettirmiş ve ilk olarak kıymetli teknisyen arkadaşlardan birkaçının, gazetecilikle ilgili teknik bilgiler hakkında «sohbet toplantıları» tertibini kararlaştırmıştır. Bu toplantılarda teknik bilgiyi verecek olan teknisyen arkadaşlar kendi sendikaları tarafından seçilecek ve tarihleri üyelerimize bildirilecek olan bu toplantılara bütün arkadaşlarımız katılabileceklerdir.

İDARE HEYETİNDE YENİ İŞ BÖLÜMÜ

Hıfzı Topuz'un vazifeli olarak Paris'e gitmesi üzerine, idare heyetine kongrede aldığı oy miktarı gereğince Halit Kıvanç arkadaşımız çağırılmış ve ilk toplantıda yeniden Sendika İdare Heyeti Başkanlığı seçimi yapılmıştır. Seçim sonunda Sendika ikinci başkanı Abdi İpekçi Sendika Başkanlığına getirilmiş ve boşalan ikinci başkanlık seçimini ise İlhan Bardakçı kazanmıştır. Böylece yeni idare heyeti şu şekilde teşekkül etmiş tir. Başkan: Abdi İpekçi; İkinci Başkan: İlhan Bardakçı; Genel Sekreter: Mes'ut Özdemir; Muhasip Üye: İsmet Yenisey; Üye: Kemal Özbayraç; Üye: Erol Dallı; Üye: Semih Balcıoğlu; Üye: Halit Kıvanç .

DÜNYADAN HABERLER

STRASBURG'daki Milletlerarası Yüksek Gazetecilik Eğitim Merkezinde yeni bir etüd devresi açılmıştır. Amerika, Afrika, Asya ve Avrupadan gelen 27 millete mensup 29 gazeteci ve gazetecilik öğretmeni, açılan kurslara iştirak etmektedir. 1957 de ilk kurslar açıldığı zaman, bunları 27 kişi takip etmişti. Bu seferki çalışmalar 29 Kasıma kadar devam edecektir.

M. F. FEDERASYONU BRÜKSEL'DE TOPLANDI

Brüksel'de 3 Ekim 1958 de başlıyan Milletlerarası Gazeteciler Federasyonu büro toplantısında faaliyet raporu okunmuştur. Buna göre, Eylûl 1958 e kadar Federasyon 1830 milletlerarası basın kartı çıkarmıştır. Temdit edilen kartların sayısı buna dahil değildir. Federasyon 1958 de, Belçika demiryolları için muteber 50 tenzilâtlı seyahat kartı da dağıtmıştır.

Raporda muhtelif memleketlerle tesis edilen temaslardan bahsedilmekte, bu arada Mr. Stijins'in, İstanbul Gazeteciler Sendikası Başkanı Abdi İpekçi ile görüştüğü bildirilmektedir. Rapor Türkiye hakkında şunları yazmaktadır: «Türkiyede durumun karışık olduğu öğrenilmiştir. Anayasaya göre basın hürriyeti teminat altına alınmış olmakla beraber hükûmetin basın üzerinde büyük yetkileri mevcuttur. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Federasyona üye olmak için hükûmetin tasvibini almak zorunda kalmıştır.»

Raporda diğer memleketler hakkında şu malûmat verilmektedir:

Kıbrıs: Federasyonun Brüksel Bürosu, Kıbrıs Valisi Sir Hugh Foot'a bir telgraf çekmiş, Foot da bu mevzuda bir beyanat vermiştir.

Lübnan: Lübnan delegasyonunun Londra Kongresinden çekilmesinden sonra bir haber alınmamıştır. Lübnan'daki dahili durumun düzelmesi üzerine, Federasyon ile Lübnan'daki teşkilât arasında temaslar tekrar tesis edilebilecektir.

Pakistan: Başkan ve Sekreter, Brüksel'de Mr. Suleiman ile temasa geçmiştir. Mr. Suleiman, Federasyon için Asyada propaganda yapmağı teklif etmiştir.

Hindistan: V. D. Adhiya, Hint gazetecileri için hakiki bir sendika kurmağa teşebbüs etmektedir. Hindistanda muhtelif lisanlarda 80 günlük gazete mevcuttur.

Gana: Bu yeni devletle temas tesis edilip oradaki basının vaziyeti öğrenilecektir.

İsrail: İsrail Gazeteciler Cemiyeti Federasyona katılmak için teşebbüse geçmiştir.

MİLLETLERARASI TELİF HAKLARI ANLAŞMASI

6 Eylûl 1952 de imzalanan Milletlerarası telif hakları anlaşmasına bu yılın 30 Haziranına kadar ceman 29 devlet katılmıştır: Bunlar: Andorra, Arjantin, Avusturya, Kambodia, Şile, Kosta Rika, Kuba, Ekuador, Fransa, Federal Almanya, Haiti, Holy See, İzlanda, Hindistan, İsrail, İtalya, Japonya, Laos, Liberya, Lüksemburg, Meksiko, Monako, Pakistan, Filipin, Portekiz, İspanya, İsviçre, İngiltere ve Birleşik Amerika devletleri.

BİR AMERİKAN GAZETESİ MEMURLARINA ZAM YAPTI

Amerika'da, Wiscounsin eyaletine bağlı Madison şehrinde çıkan Capital Times gazetesi, memurlarına bu sene haftada 6 dolarlık, önümüzdeki 3 yılda da munzam 3 dolarlık bir zam sağlıyan bir kontrat imzalamıştır. Yeni kontrata göre 5 yıllık gazete mensubu haftada 124, gelecek yıldan itibaren de 127 dolar alacaktır.

TELİF HAKLARI İÇİN YENİ ÇALIŞMALAR

18 ile 23 Ağustos arasında Cenevrede telif hakkı mevzuunda iki mühim toplantı yapılmıştır. Toplantıları yapan iki teşkilât şudur: (1) Hükûmetlerarası Telif Hakkı Komitesi, (2) Edebi ve Artistik Eserleri Korumak için Milletlerarası Birliğin daimi komitesi.

Bu iki teşkilât kitaplar için olduğu kadar, sinema, radyo, televizyon, fonograf, fonogram ve plâk için telif haklarının korunmasına çalışmaktadır. Hazırladıkları metinler, evvelâ ilgili bütün Parlâmentolara sunulacak, sonra da milletlerarası bir kanun haline getirilecektir.

PAHALIYA MAL OLAN RÖPORTAJLAR

Orta Doğudaki son hâdiseler Amerikan ajans ve gazetelerinin mali durumunu sarsmıştır. Irak ve Lübnana gönderilen muhabirler vazifelerini yapabilmek için her çareye başvurmak, bu arada hususi uçaklar kiralamak veya Romaya kadar gelerek gazetelerine telefon etmek zorunda kalmışlardır. Normal masrafların dışında bazan çıkardıkları masraf listelerinde şöyle maddeler görülmekte idi: «Suriye hududunu aşmak için Lübnanlı âsilere ödenen rüşvet: 100 dolar.» Zengin bir ajans olan United Press bile, böyle büyük masraflara dayanamıyacağını bildirmiştir.

GANA hükûmeti önümüzdeki sene içinde bir «Gazetecilik Mektebi» açmaya karar vermiştir. Karar, Gana İstihbarat Vekili Mr. Kofi Baako tarafından açıklanmıştır. Mektebin gayesi «Basın hürriyetini teşvik ve idame» olacaktır.

KIBRIS Valisi Sir Hugh Foot'a Milletlerarası Gazeteciler Federasyonu tarafından bir telgraf çekilmiş ve Federasyonun «Vali tarafından, Kıbrıs'ta Yunan ve İngilizce lisanlarda neşredilen gazeteler mensuplarına müşkülât göstermesinden» teessür duyduğu beyan edilmiştir.

BASIN HÜRRİYETİNİN SUİİSTİMALİ MESELESİ

SADUN TANJU

Basın hürriyetinin suiistimali meselesi, bizim siyasi tarihimizde, bilhassa birinci Meşrutiyetin ilânından itibaren geçen 82 yıl zarfında sık sık ele alınmış; serbest bir basının kuvvetinden çekinen politikacıların elinde, «hürriyetin suiistimali» bahanesi daima istismar edilmiştir. Basın hürriyetinin, bir topluluğu ulaştırabileceği ileri merhaleler, o hürriyetten korkan idarecilerin vehimleri içinde kaybolmuş ve Türk cemiyetinin inkişafı kısır kalmıştır. Eğer son üç çeyrek asır zarfında, mesele her rejim değişikliğinde tekrar eski hareket noktasına getirilmeseydi; bugün halli için gayretler sarfedilen güçlüklerimizin asıl sebebi ortadan kalkmış olacaktı ve Türk demokrasisinin inkişafı kolaylaşacaktı. Binaenaleyh, birinci Meşrutiyetten sonra, devlet idaresinde mesuliyetler alanların basına karşı takındıkları tavır üzerinde kısaca durmak faydalı olacaktır.

BİRİNCİ MEŞRUTİYET'TE

1876 Kanunî Esasi'sinin 12'nci maddesinde «Matbuat kanun dairesinde serbesttir» diye yazıyordu. Bir yıl sonra ise, 1877 de, «Hayâl» gazetesinde çıkan bir karikatürden dolayı gazetenin sahibi Teodor Kasap üç yıl hapse mahkûm edildi. Mahkûmiyetini icap ettiren suçu çok masumdu. Eli-kolu bağlı bir adam karikatürünün altına şu ibareyi koymuştu: «Matbuat kanun dairesinde serbesttir.»

Evet, Kanunî Esasi üzerine yemin eden padişah İkinci Abdülhamit'in basın hürriyetinden çıkardığı mâna bu idi. Milletin parlâmento hayatına hazır olmadığı esbabı mucibesine dayanarak Meclisi Mebusanı fesheden padişahın, halkı parlâmenter bir hayata hazırlayacak en büyük vasıtayı, «Gazeteler» i de sıkı bir sansür rejimine bağlaması, bir bakıma tabiî bir netice idi. 1877 den 1908 e kadar devam eden 32 yıl, Türk basını için karanlık bir devredir. Fikir hürriyetinin gizliliğe veya ölüme mahkûm edildiği devredir. Tam 32 yıl, İmparatorluğun her tarafında, hür fikirden bir veba gibi kaçıldı. Basın vazifesini yapamaz hale geldiği için, bütün kötülükler gizli kaldı ve tahribatı o derecede büyük oldu. Halbuki, basını tam mânası ile «köle» haline sokmanın meydana getireceği korkunç tehlike evvelden görülseydi, hürriyetin ilânı ile başgösteren anarşinin, fikir hürriyeti namına işlenen cinayetlerin de önü alınmış olacaktı. Uzun yıllar devam eden istibdat idaresi, «söylenemiyen» lerin bütün zehirini kalplere ve kafalara doldurmuştu. Hürriyetin ilânı ile esen «intikam» havası, fikri kafataslarının içinde hapsetmek isteyenlerin mükâfatı oldu, ama cezasını millet çekti.

HÜRRİYET'TE

İstibdat devri zihniyeti, sadece gazeteleri değil, her nevi matbuatı zehirli bir yılan gibi görüyor ve her fırsatta başını eziyordu. Memleket türlü ıstıraplar ve mahrumiyetler içinde çırpınırken, gazetelerde sık sık «ferahlık verici» haberler çıkardı. Memleketin içinde bulunduğu huzur havasından, kaydedilen ilerlemelerden, artan refahtan bahsedilirdi. Milletin bütün bunları borçlu olduğu «hazreti padişahımız efendimiz» e dualar edilirdi. Ama, gazetelerin bu manzarasının altındaki gerçekler padişahı ürkütüyor olmalıydı ki; bomba imal edilir korkusu ile gazete hurufat dökümhanelerine baskınlar yapılır, matbaalarda karıştırılmadık dolap, çekmece bırakılmazdı. Bu da gösteriyordu ki, basın hürriyeti olmayan, fikir hürriyeti olmayan bir memlekette; devlet adamları vehimlerin oyuncağı olmaktan kurtulamazlar ve istibdat arzularına kendilerini bıraktıkça, korktukları âkıbetin başlarına gelmesine mâni olamazlar. Bütün bu tedbirlere ve şiddete rağmen bir 24 Temmuz 1908 tarihi geldi ve Hürriyet ilân edildi.

Hürriyetin ilk ayları ve bilhassa ilk yılı, cendereden kurtulmuş fikrin ve söz'ün anarşiye varan başıboşluğuna sahne olmuştur. İlk 1,5 ay içinde iki yüzden fazla gazete imtiyazı alındı. Yemende, Fizan'da, Rodosta, Tarblusta menfa hayatı yaşayanlar akın akın memlekete dönmeğe başladılar ve içlerinde birikmiş ne kadar zehir varsa, intikam arzusu ile sel gibi akıttılar. Vaktiyle uğranılmış haksızlığın öcü ile, mahvolmuş istikballerin acısı ile, zulüm arzusu ile, şantaj niyeti ile, şöhrete en kısa yoldan varmak ümidi ile, bir kavuk kapmak maksadiyle; karışıklıktan istifade edip imparatorluğu tam bir inkiraza sürüklemek fırsatçılığı ile, bir çok kişi, Babıâliye akın ettiler ve öylesine, «herkesin kendi havasında çaldığı bir orkestra» meydana geldi ki; dinleyici mevkiinde bulunan milletin gözleri fal taşı gibi açıldı: Basın hürriyeti bu muydu?

BASIN HÜRRİYETİ

Basın hürriyeti bu muydu? Hayır, bu olamazdı; ama istibdat, söz ve fikir hürriyetine karşı uzun yıllar öylesine ceberrut davranmış, ifratın uçurumlarına o kadar sürüklenmişti ki, şimdi hürriyetsizliğin en son hududundan, hürriyetin en son hududuna geçilmiş bulunuluyordu ve hükûmet vaziyete hâkim olamıyordu. Görülüyordu ki, basın hürriyetini kanunî tahditlerin çerçevesinde geliştirmek fikrini, o tahditleri insan haklarının ötesine çıkaran bir kanun anlayışı ile «hürriyeti öldürücü» mânaya sürükleyenler; günün birinde, zorla elde edilen hürriyetlerin belâsını da milletin başına musallat etmek fenalığını işlemekten geri kalmıyorlardı.

Çok geçmedi, bir «31 MART Vak'ası» felâketine uğranıldı. Yenilik aleyhtarı, inkılâp aleyhtarları, cahil ve yobaz tahrikleri ile kıyam ettiler; tam 11 gün, tarihin en karanlık devrelerinden birini bu millete yaşattılar. İstanbul sokaklarında «Şeriat isteriz» diye bağıranlar, mekteplilere, münevverlere saldıranlar; devrin en mümtaz muharrirlerinin çalıştıkları «Tanin» ve «Şûrayı Ümmet» gazetelerinin idarehanelerini basanlar, «Vol-

(Devamı 8 nci sayfada)

LÜBNAN'DA BASINA İNDİRİLEN DARBE

LÜBNANDAKİ son dahili mücadele, Arap dünyasında hür kalan tek basına da ağır bir darbe indirmiştir.

Vaktile sahip olduğu hürriyetle övünen Beyrut basını halen iki yönden tehdit altında bulunmaktadır. Malî bakımdan, traj ve ilân sahasında ciddî kayıplara uğramıştır. Siyasî bakımdan, memleket gibi ikiye bölünmüştür.

Dahili harb, birçok gazetecileri siyasî şahsiyet haline getirmiştir. İhtilâl esnasında bazıları ölmüştür. Meselâ Nasır taraftarı, solcu «Telegraph» gazetesinin Yazı İşleri Müdürü Nasib el-Metni geçen Mayısta öldürülmüş, hâdise Müslümanlar tarafından azami derecede istismar edilmişti. Lübnanı sivil harbe sürükliyen ve umumi bir greve yol açan hâdise de budur.

El-Metni'nin katlinedn evvel, Gandur adında Nasır aleyhtarı bir gazeteci de, Suriyeye kaçan bir katil tarafından öldürülmüştür.

19 Eylûlde, General Şehab'ın Reisicumhur ilân edilmesi arifesinde, diğer bir gazeteci de siyasî hercümerce sürüklenmiştir. Hristiyan «Falanaj» partisi organı «Al-Amal» gazetesi fıkra yazarlarından Fuad Haddad Nasır'a karşı yazılarile tanınmıştı.

Bunun dışında Lübnandaki buhran bir çok gazetecilerin hayatına mal olmuştur. Meselâ «Beyrut-Massa» gazetesi sahibi Abdullah Maşnuk'un açıkladığına göre, çarpışmalar esnasında bu gazetede çalışan 4 kişi ölmüştür.

9 Mayıstan evvel Beyrut'ta Sunni Müslüman cemaatini temsil eden 2 esaslı gazete vardı. Bunlar «10 yıllık bir tarihi olan, tek sahifelik «Beyrut-Massa» ile muhafazakâr bir Lübnanlı milliyetçi tarafından neşredilen «Beyrut» gazete idi.

Muhalifler, «Beyrut-Massa» nın gerek fikir, gerekse paraca, Kahire tarafından beslendiğini iddia etmektedir. Gazetenin müdürü Maşnuk bu iddiaları reddetmekte, fakat fikir bakımından Nasır'ı tuttuğunu gizlememektedir.

İki solcu Hristiyan gazetesi, «Telegraph» ile «At-Tiyar» da halen Nasır'ın tarafını tutmaktadır. Lübnandaki tek komünist gazetesi, haftalık «Al-Akbar» dır. Komünist partisi kanun dışı olduğu halde bu gazete serbeste çıkabilmektedir.

Buna mukabil müfrit birkaç sağcı, Hristiyan gazetesi mevcuttur. Falanj partisinin organı «Al Amal» bu aradadır. Bu gazetenin çok az ilânı vardır ve ancak 4 sahifeliktir. Fakat trajının 10.000 i bulduğu söylenmektedir.

İki müfrit cereyan arasında müstakil gazeteler bulunmaktadır. Bunların başında, ciddi Maronit, Fransızca «L'Orient» gazetesi gelmektedir. Bunun Arapça bir nüshası vardır: «Al Ceride». İki gazete Chamoun ve Karaimi idarelerine de muhalefet etmiştir. Aynı zamanda tedhişçiliğe karşı da cephe almışlardır.

Amerikada tahsilini yapan Hasan Tueni'nin çıkardığı «An-Nahar» gazetesi de müstakildir. Batı taraftarı Şii Müslümanlardan Kemal Mrova'nın çıkardığı «Al Hayat» ise, Arap âlemile Amerika arasında sıkı rabıtaların kurulması fikrini müdafaa etmektedir. «Al Hayat» eskiden Nuri Said'i hararetle desteklemekte idi. Bu sebepten gazete Irakya epey satılmakta idi.

Müstakil gazeteler buhran aylarında ilândan mahrum kalmışlardır. Lübnan Basın Sendikası gazete fiyatlarını 25 kuruş olarak dondurmuştur. Bu da tiraj üzerinde tesir etmektedir.

Bizzat Lübnan gibi, Lübnan basını da hürriyetine kavuşamazsa, fikir müdafaa eden bir müessese olarak, batmağa mahkûmdur.

BASIN HÜRRİYETİNİN SUİİSTİMALİ MESELESİ

(Baş tarafı 7 nci sayfada)

kan» gazetesini elden ele dolaştıranlar, kimler tarafından tahrik edilmişti? Devrin halk tarafından saygı gören gazetecileri birer köşeye saklanır, itimada mazhar olmuş gazeteleri intişar etmek cesaretini kendinde bulamazken; irticaın müdafileri olmakla tanınmış MİZAN ve SERBESTİ nasıl çıkardı? Mizan'cı Murat, Serbesti'nin sahibi Mevlânzade Rıfat, Sabah'çı Ali Kemal ve Volkan'cı Derviş Vahdeti serbestçe nasıl dolaşırlardı?

Ortada gün gibi açık bir hakikat vardı. Bilginin ve müsbet düşüncenin koyu bir istibdat altında tutulduğu devre, irticaın ve taassubun ekmeğine yağ sürmüştü ve bir örümcek yavaş yavaş ağını bütün memleket sathında örmüştü. Şimdi hürriyet, o örümceği kıpırdatıyordu. Basın ve fikir hürriyetsizliğinin yarattığı karanlıkta, gerilik yuvasını yapmıştı. O halde 31 MART kimin eseri idi? Milleti serbest düşünme ve haberleşme hürriyetinden mahrum edenler, münakaşa ve söz hakkına el uzatanlar, bu suale nasıl cevap vereceklerdi?

Cevap, çok gecikmeden verildi. Kabahat yine basın hürriyetinde idi ve bu felâket, o hürriyetin suiistimalinden doğmuştu. O halde, hükûmetin yapacağı, yeni tahdit hükümlerini süratle getirmekti. Ve getirdiler. 30 Temmuz 1909 da derhal bir «Matbuat Cemiyeti Heyeti Muvakkatesi» yapılarak vükelânın mazideki ahvalinin tenkidi yasak edildi. 16 Temmuz 1909 da da yeni Matbuat Kanunu çıkarıldı. Fikir hürriyetini korumak isteyen gazeteciler için yine menfalar, sürgünler ve polis tazyikleri devri açılmış oluyordu.